

7/3724

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı: B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/
Konu: Soru Önergesi

10.07.08* 31604

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi: 30/05/2008 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/3724-6647/14018 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile, Gaziantep Milletvekili Yaşar AĞYÜZ tarafından tevcih edilen 7/3724 sayılı soru önergesinin sureti ekli olarak gönderilmiş ve süresi içinde cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK
Devlet Bakanı

EKLER:

1- Yazı (6 Sayfa)

DAĞITIM:

Bilgi: Başbakanlığa

**GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ SN. YAŞAR AĞYÜZ'ÜN
DEVLET BAKANİ SN. MEHMET ŞİMŞEK'E TEVCİH ETTİĞİ
7/3724 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE İLGİLİ OLARAK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN CEVAP METNİ**

IMF heyeti Stand-by görüşmelerinin olumlu sonuçlandığını, kamuoyuna yaptığınız açıklamalarınızdan öğrendik.

SORU 1: 19. Stand-by anlaşmasını sonlandıran niyet mektubu ile "Emekliye fazla zam yok" taahhüdünde bulundunuz mu? Bu taahhüdünüzle ülkemizde emekli aylıklarının ve asgari ücretin yeterli olduğunu mu düşünüyorsunuz?

CEVAP 1: Bilindiği üzere, son beş yılda kısıtlı bütçe imkanlarına rağmen emekli maaş artışlarında ve asgari ücrette ciddi iyileşmeler sağlanmıştır. 2002 yıl sonu itibarıyla 377 YTL olan en düşük kamu çalışanı emekli aylığı, 2008 yılı başında 713 YTL'ye; 2002 yıl sonu itibarıyla 251 YTL olan asgari ücret ise 2008 yılı başında 608 YTL'ye çıkarılmıştır. Bu tutarlar söz konusu dönemde en düşük kamu çalışanı aylığı için % 89,13, asgari ücret için ise % 142,23 artışa tekabül etmektedir. Aynı dönemde birikimli enflasyon oranı % 65.7 olarak gerçekleşmiş olup, bu çerçevede çalışan ve emeklilere çok ciddi reel artışlar sağlanmıştır. Bu rakamlar da göstermektedir ki, Hükümetimiz mevcut imkanlar çerçevesinde emekli maaşlarında ve asgari ücrette mümkün olan en iyi iyileşmeyi sağlama konusunda elinden gelen çabayı göstermektedir. Emeklilere, işçilere ve memurlara enflasyonun üzerinde zam verme politikamız devam ettirilecektir.

7. Gözden Geçirmeye ilişkin Niyet Mektubunda emekli aylıklarına yapılacak zamma ilişkin olarak "*Yeni yasanın yürürlüğe girmesi öncesinde, emekli maaşlarında yapılacak ayarlamaların yeni Kanunda [Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun] yer alan endeksleme katsayılarının öngördüğü artış oranlarını aşmaması temin edilecektir.*" ifadeleri yer almaktadır.

Söz konusu ifadeyle, emekli maaş artışlarında Niyet Mektubunun imzalandığı tarihte halen TBMM'de görüşülmekte olan söz konusu Kanun Tasarısında öngörülen mekanizmayla tutarlı bir uygulamaya gidileceği vurgulanmıştır. Böylelikle uygulamada devamlılığın ve tutarlılığın sağlanması hedeflenmiştir.

SORU 2: Emekliliğin finansmanı için 850 katrilyon harcama yapıldığını, "Bu para başka kaynaklara aktarılsaydı daha farklı ülke olabilirdik" açıklamanızla, emekliye fazla kaynak ayrılmış olmasını hangi bulgulara dayanarak hesapladınız?

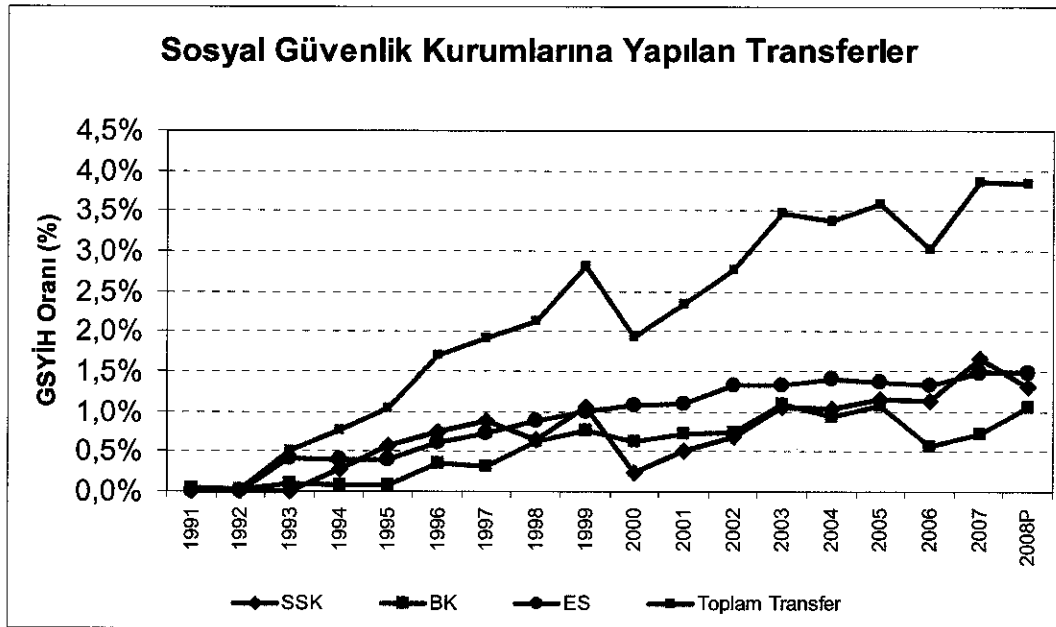
SORU 3: Emeklilerimizi ülke ekonomisine yük olarak mı görüyorsunuz? Kalkınamamamızın önündeki tek engel hükümetlerimizin emeklilerimize ve tüm çalışanlara ödemek zorunda olduğu ekonomik yükümlülükler midir?

CEVAP 2, 3: Emeklilerin ülke ekonomisine yük olması söz konusu değildir. Ancak bu durum sosyal güvenlik sistemindeki reformun gerekliliğini ortadan kaldırmamaktadır. Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sistemi, yıllar içinde uygulanan yanlış

politikalar ve demografik (nüfusun yaş dağılımı, hayat beklentisi vs.) yapıdaki değişimler nedeniyle 1990'lı yılların başından itibaren açık vermeye başlamış, o tarihten bugüne Sosyal Güvenlik Kurumlarının (SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı) açıkları giderek artan şekilde bütçe gelirleri ve borçlanma yoluyla karşılanmıştır.

Özellikle 90'lı yıllara kadar emekliliğe hak kazanma yaşı bayanlarda 50, erkeklerde 55 yaş olarak uygulanırken 20.02.1992 tarih ve 3774 sayılı Kanunla emekli olabilmek için gerekli yaş sınırının kaldırılması ve 20 fiili hizmet yılını dolduran kadın iştirakçilere 38 yaşında, 25 fiili hizmet yılını dolduran erkek iştirakçilere de 43 yaşında emekliye ayrılma imkanı tanınması sosyal güvenlik kurumlarının çok hızlı bir şekilde yüksek kaynağa ihtiyaç duymasına neden olmuştur.

Sosyal Güvenlik Kurumlarına yapılan transferler 2007 yılında 33.060.000.000 YTL (33 Katrilyon TL) seviyesine kadar ulaşmış, kamu maliyesine ciddi bir yük getirmiştir. Aşağıdaki grafikte yıllar itibariyle SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na, yapılan transferler ayrı ayrı ve toplam olarak görülmektedir (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın (GSYİH) oranı olarak).

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Yüksek açık veren sistemin en önemli problemleri olarak şunlar sayılabilir:

1. Düşük emeklilik yaşı
2. Yüksek aylık bağlama oranı
3. Ödenen prim miktarı ile bağlanan emekli maaşı arasındaki dengesizlik

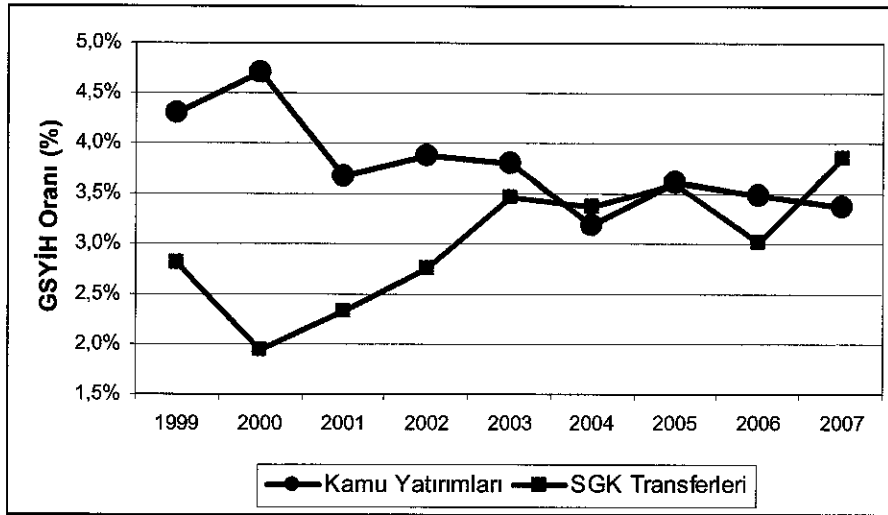
Bu hususlara ilişkin detaylı bilgi ekte yer almaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminin yaşadığı finansman sorunu, kamunun borçlanma gereğini de artırmaktadır. 1994 yılından 2007 yılı sonuna kadar Sosyal Güvenlik Kurumları'na yapılan transferlerin (açık transferi, emekli ikramiyeleri, diğer ödemeler dahil toplam transferler) 2007 yılı sonu itibariyle ilgili yıl ortalama DİBS faiziyle güncellenmiş değeri 850 Milyar YTL'yi bulmaktadır. Türkiye'nin genç bir nüfusa sahip

olduğu dikkate alındığında, doğru yönlendirilmiş bir sosyal güvenlik sisteminin açık vermek yerine, aynı dönemde fon birikimi sağlaması gerekirken, yüksek kaynak ihtiyacı olan bir sistemle karşı karşıya kalınmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarının açıklarını kapatmak için yapılan transferler ülkemizde eğitim, sağlık, altyapı gibi bir çok konuda yeterince yatırım yapılmasını engellemekte, faiz oranlarını olumsuz etkilemekte, ülkenin daha hızlı büyüme potansiyelini törpülemektedir. 1999 yılından bu yana Sosyal Güvenlik Kurumları'na yapılan transferlerle, toplam Kamu yatırımları karşılaştırması aşağıda sunulmaktadır.

Yıllar İtibariyle SGK Transferleri ve Kamu Yatırımlarının GSYİH Oranları

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı ve DPT verileri

Sosyal güvenlik sistemindeki sorunların köklü çözümüne yönelik olarak 2006 yılında hazırlanan 5510 sayılı kanunun bazı maddeleri, Anayasa Mahkemesi'ne yapılan itiraz neticesinde iptal edilmiş yürürlük tarihi ertelenerek günümüze kadar hayata geçirilememiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin itiraz noktaları da dikkate alınarak hazırlanan Sosyal Güvenlik Reformuna ilişkin taslak, TBMM'de görüşülerek 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanun olarak yasalaşmış, emeklilik yaşından aylık bağlama oranına, güncelleme katsayısından, prime esas kazançta kadar pek çok parametrik değişiklik gerçekleştirilmiş, kayıtdışı ekonominin önüne geçilmesi açısından önemli tedbirler getirilmiştir. Ayrıca 2003 yılından bu yana sürdürülen Sağlıkta Dönüşüm Projesi çerçevesinde, sağlık sistemindeki verimsizliklerin azaltılması ve sağlık sisteminin kalitesinin artırılması amaçlanmış, bu konularda önemli kazanımlar elde edilmiştir.

EK

Düşük Emeklilik Yaşı

Emeklilik yaşı, çalışan kişinin emekli olabilmesi için doldurması gereken yaş sınırını tanımlamaktadır. 1990 lı yılların başında yapılan değişiklik neticesinde kadınlarda 38, erkeklerde 43 yaşında emekliliğin önü açılırken, bu düzenleme sosyal güvenlik sisteminin 1999 yılında yapılan reform ile emeklilik yaşı kademeli olarak erkekler için 60, bayanlar için 58 sınırına kadar yükseltildi. Mevcut durumda hala 44 yaşında bir bayan ve 48 yaşında bir erkek gerekli prim ödeme gün sayısını tamamlayarak emekli olabilmektedir. Aşağıdaki tabloda yer alan, diğer ülkelerdeki emeklilik yaş sınırlarının tamamı Türkiye'de uygulanan yaş sınırın çok üstündedir.

Emeklilik Yaşı

	Kadın	Erkek
Türkiye (2008)	44	48
Türkiye (2028)	58	60
Fransa	60	60
Kore	60	60
Bulgaristan	60	63
Avusturya	60	65
Polonya	60	65
Meksika	60	65
Romanya	60	65
Macaristan	62	62
Çek Cum.	63	63
Belçika	65	65
Almanya	65	65
İtalya	65	65
Finlandiya	65	65
İspanya	65	65
Yunanistan	65	65
Portekiz	65	65
İngiltere	65	65
Avustralya	65	65
Norveç	67	67
Amerika	67	67

Kaynak: SGK

Yüksek Aylık Bağlama Oranı

Aylık bağlama oranı, çalışma hayatı boyunca çalışılan her yılın emekli maaşına ne kadar katkıda bulunacağını belirleyen katsayıdır. Aylık bağlama oranının %2 olması, 40 yıl çalışan bir emeklinin, maaşının %80'inin ($2 \times 40 = 80$) emekli maaşı olarak verilmesi anlamına gelmektedir. Ancak Türkiye'de mevcut durumda ortalama % 2,75 oranında olan aylık bağlama oranı diğer ülkelere göre çok yüksektir. Aşağıdaki tabloda da görülebildiği üzere aylık bağlama oranının ortalaması %1,4 seviyesindedir.

Aylık Bağlama Oranı

Türkiye	2,75
İspanya	2,50
Portekiz	2,00
İtalya	1,88
Avusturya	1,78
Fransa	1,78
Finlandiya	1,55
Belçika	1,50
Çek Cumhuriyeti	1,50
Kore	1,50
ABD	1,28
Macaristan	1,22
Almanya	1,08
Norveç	1,05
Japonya	0,75
Polonya	0,73
Kanada	0,63
İngiltere	0,51

Kaynak: SGK

Ödenen Prim Miktarı İle Bağlanan Emekli Maaşı Arasındaki Dengesizlik

Güncelleme katsayısı, çalışanların çalışma hayatları boyunca aldıkları ücretlerin günümüz değerlerine hangi değişkenler kullanılarak getirileceğini tanımlamaktadır. Güncelleme katsayısı ve aylık bağlama oranları kullanılarak hesaplanan emekli aylıklarının, çalışma hayatı boyunca kazanılan ücretlere oranlanması ücretle emekli maaşı arasında nasıl bir orantı olduğunu göstermektedir. Bu katsayının 100 olması çalışırken alınan ücretlerin, emekli aylıklarıyla eşit olması durumunu göstermektedir. Türkiye'deki asgari emekli aylığı uygulaması nedeniyle diğer ülke örneklerine göre bu katsayı çok yüksektir.

Emekli Aylıkları/Ortalama Ücret

Türkiye	103,3
Yunanistan	99,9
Avusturya	93,2
Macaristan	90,5
İtalya	88,8
İspanya	88,3
Portekiz	79,8
Finlandiya	78,8
Almanya	71,8
Polonya	69,7
Fransa	68,8
Norveç	65,1
Beçika	63,1
Çek Cumhuriyeti	58,2
Avustralya	52,4
Amerika	51,0
İngiltere	47,6
Meksika	45,1
Kore	44,3
Yeni Zelanda	39,5

Kaynak: SGK